PGS.TS. Nguyễn Thị Ái Nhung: Đưa dược liệu Việt Nam ra thế giới thông qua công bố khoa học

Là một trong 15 nhà khoa học ASEAN Giải thưởng Sáng tạo châu Á năm 2024 do Quỹ toàn cầu Hitachi (Nhật Bản) trao tặng - PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung, Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế đã vinh dự có tên trong hạng mục Giải sáng tạo xuất sắc. Thành công này cùng nỗ lực trong hành trình hơn 20 năm nghiên cứu khoa học, PGS Nhung cùng cộng sự đã và đang mở hướng đưa dược liệu Việt Nam vươn ra thế giới thông qua công bố khoa học.

Khai thác nguồn dược liệu đặc hữu

PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung tại vườn dược liệu.

Với tiêu chí: sáng tạo, khả năng ứng dụng thực tế bằng việc chứng minh hiệu quả thông qua các luận cứ khoa học để đạt được các mục tiêu phát triển bền vững, Giải thưởng Sáng tạo châu Á dành cho các nhà khoa học khu vực ASEAN có quy trình tuyển chọn nghiêm túc, chặt chẽ từ đánh giá toàn diện các hồ sơ ứng tuyển, bài báo khoa học đến phỏng vấn trực tuyến. Bên cạnh đó, Hội đồng cũng cân nhắc đến sự khác biệt về năng lực nghiên cứu triển khai giữa các quốc gia. Giải thưởng có điểm nhấn là kết quả nghiên cứu phải được đánh giá thông qua đăng ký bằng sáng chế, tính hiệu quả của dự án phải được chứng minh thông qua việc kết hợp triển khai với các doanh nghiệp địa phương.

Giải thưởng sáng tạo châu Á 2024 mà PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung cùng cộng sự nhận được dành cho nghiên cứu tách chiết dược chất một số loài thực vật đặc hữu tại Việt Nam chưa được khai thác hiệu quả để sản xuất dược liệu. Việc chọn đối tượng nghiên cứu này đã được Ban giám khảo đánh giá cao bởi tiềm năng khai thác cũng như cơ hội mở rộng thêm bản đồ dược liệu quý của Việt Nam. Dự án đã sử dụng một số dược liệu đặc hữu như bồ công anh Việt Nam, gừng đen, nấm đông trùng hạ thảo, giảo cổ lam, dây thìa canh... được sử dụng làm trà thảo dược giúp thư giãn, tăng sức đề kháng, hỗ trợ điều trị viêm loét dạ dày, huyết áp cao, tiểu đường. Ngoài ra, nhóm đã nuôi cấy thành công nấm dược liệu dưỡng chất cao, đặc biệt là giống nấm Cordyceps militaris. Trên cơ sở này, tạo ra các sản phẩm và thực phẩm chức năng hỗ trợ điều trị rối loạn lipid máu, viêm phế quản mãn tính, hen phế quản, giúp hạ đường huyết, chống viêm và tăng cường miễn dịch.

PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung, trưởng nhóm nghiên cứu cho biết, hiện kết quả nghiên cứu đã được một số doanh nghiệp phối hợp, chuyển giao công nghệ phục vụ thương mại hóa. Sắp tới nhóm dự định phát triển công nghệ bào chế dược liệu tiên tiến như nano và mở rộng sang các hợp chất mới, đặc biệt từ cây dược liệu mới, nấm dược liệu quý hiếm, để tìm kiếm thêm các dược chất có giá trị.

Quảng bá dược liệu Việt thông qua công bố khoa học

PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung, hiện công tác tại Khoa Hóa học và Viện Nghiên cứu và Ứng dụng Khoa học Công nghệ, Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế. Chị đã dành hơn 20 năm nghiên cứu các dược liệu đặc hữu của Việt Nam. Bắt đầu sự nghiệp tại Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế từ năm 2002, PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung ban đầu tập trung vào hóa học lượng tử và hóa học tính toán. Tuy nhiên, nhận thấy tiềm năng ứng dụng của hóa học trong việc nghiên cứu dược chất thiên nhiên, chị đã chuyển hướng sang lĩnh vực này. Mục tiêu của chị là kết hợp giữa mô phỏng tính toán và thực nghiệm để tạo ra các sản phẩm dược liệu từ những cây thuốc đặc hữu của Việt Nam. PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung chia sẻ, con đường nghiên cứu khoa học có nhiều khó khăn, thử thách, để có được những thành quả như ngày hôm nay, chị cùng nhóm nghiên cứu đã phải bỏ ra rất nhiều thời gian, tâm sức.

PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung và cộng sự tại phòng thí nghiệm.

Để tìm được hoạt chất, loại dược liệu mới, thời gian nghiên cứu phải tính bằng vài năm như với gừng đen là 3-4 năm; bồ công anh Việt Nam, nấm dược liệu là 3-5 năm… Đó là chưa kể công sức bỏ ra đi tìm dược liệu mới tận rừng sâu nước hiểm, mỗi lần đi 10-15 ngày. Vất vả, nguy hiểm là vậy nhưng không phải chuyến đi nào cũng thu được kết quả như mong đợi. Những giọt mồ hôi, nước mắt đã rơi nhưng bù lại là những phát hiện quý khi cây dược liệu lần đầu tiên được tìm thấy như cây tỏi đá Phong Điền (lúc đó còn chưa được đặt tên). Bên cạnh đó là chưa kể đến những khó khăn tồn tại lâu nay của người làm khoa học như: tài chính, trang thiết bị, nguyên liệu, con người, cơ chế khi làm đề tài, dự án...

Để duy trì con đường nghiên cứu hơn 20 năm qua với PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung và công sự luôn mang trong mình khát vọng phát triển đối với dược liệu Việt Nam. Chị nhận thấy vùng nguyên liệu dược liệu Việt phong phú, đa dạng không kém dược liệu các nước lân cận. Một số cây chỉ có ở nước bạn nhưng chúng ta có thể nghiên cứu phát

triển bằng cách nuôi cấy mô, trồng thử nghiệm; di thực từ những vùng xa hơn về Việt Nam, bởi ngành công nghệ sinh học của Việt Nam hiện nay đã khá phát triển.

Tiềm năng dược liệu Việt Nam vô cùng to lớn, nhưng để vấn đề khai thác, duy trì, phát triển cần một chiến lược rõ ràng. Trong khoảng 10 năm gần đây, thị trường Việt Nam và các nước lân cận, châu Âu, châu Mỹ đã bắt đầu quen và tin dùng dược liệu châu Á, trong đó có dược liệu Việt Nam. Để quảng bá dược liệu Việt, PGS.TS Nguyễn Thị Ái Nhung cho rằng không gì tốt hơn chính những công bố khoa học. “Tôi cho rằng công bố quốc tế là một thông điệp; các diễn đàn khoa học mà chúng tôi tham gia là nơi gửi gắmthông điệp. Các giải thưởng là cơ hội để tôi có thể quảng bá thông tin đến thế giới về dược chất thiên nhiên, các cây thuốc của Việt Nam. Tôi tin rằng mỗi dự án đều có những điểm mạnh riêng và việc nghiên cứu của tôi được hội đồng chuyên môn đánh giá cao là một niềm khích lệ lớn, thôi thúc tôi tiếp tục theo đuổi đam mê khoa học và mở rộng những hướng đi mới trong tương lai”- PGS. TS Nguyễn Thị Ái Nhung chia sẻ.

Lê Hạnh

Nguồn: ***TẠP CHÍ KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM***